

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE
Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració
General Barceló, 1.—2.º
PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes a n-es qui s'ho guany

Parla En Revenjoli. Escoltau i oireu

Esbromecada

N'haurem de donar unes quantes an aquestes males pècores d'anticlericals que no s'aturen de fer arriesses p'és llevant i p'és ponent, p'és migjorn i p'és tramuntana. Se veu que no poren estar sense ferne. Pero per lo tant que hu fan perque volen, per això convé que los toquem es goles, per devirtillos una mica, que massa hu han mester.

I

¡Si això hu fessen a Espanya!

Escoltauho lo que's fa a France, que hi ha república, respecte de sa llibertat de la Prensa. Aqueys dies s'es vista sa causa que's formá devant un Tribunal de París a un caricaturista que demunt «La Voix du Peuple» publicá una caricatura que representava un soldat que's rebel·là quant e-hi hagué entany sa «vaga» de ferro-carrilayres, que's Ministre Briant, un temps socialista, pegá tan granat an es socialistes; i llavò sa caricatura possava un recluta a's mig des «Govern», es «Capital» i la «Patria», que donaven an es recluta: es «Govern» un «Kepi» per aclocharli's cervell, es «Capital» una llibrea per ferne un criat, i la «Patria» uns calsons vermeys per que no s'hi conegeués sa sanc qu'escamparia. Idò bé, es Jurat del Sena ha condamnat a queix caricaturista a devuyt mesos de presó. ¡I això que hi ha Repùblica allà! ¡Que hi hauria hagut si això arribava a succeir a Espanya? «La Veu de Catalunya» de dia 14 del corrent diu que se «serien alsats tots es republicans baladretjant» i movent un telabastaix de lo més alt de punt! D. Benet (Perez Galdós) hauria escrita una carta; En Pau Iglesias hauria amenassat ab un atentat; En Melquiades Alvarez hauria passat dos o tres dies tancat a casa estudiantse un vibrant discurs; N'Azcarate i En Lerroux haurien visitat el President del Consell de Ministres; i tota la prensa republicana radical i Conservadora hauria dit qu'això era la reacció qui alsava'l cap...». Pero ah! no es pas sat Espanya, sino a França tot això; i, com per tal raó no serveix per moure alguer contra la Monarquia, ara es paperots republicanetxos no tenen altre remey qu'estarse boca closa per que's bobians i biduins que los lletgeixen, no s'arribin a enterar de que sa llibertat molta volta se veu mes petxucada i botxinietjada baix d'una Republica que no baixa d'una Monarquia. ¡Quins farsants que son es paperots republicanetxos!

II

Ja hi van units es republicans espanyols

Van tan units que només formen

aqueix enfilay de Partits: es «partit republicà federal», que té per Cap En Pi i Arsuaga; es «partit republicà progresista», que té per Cap En N'Equerdo; es «partit republicà radical», ob so seu Cap En Lerroux; es «partit republicà guvernamental», ab so seu cap En Melquiades Alvarez; es «partit republicà radical» de la Comunió ab so seu Cap En Rauric Soriano; es «partit republicà radical d'Unió Nacional», ab so seu Cap En Sol i Ortega; es «partit republicà socialista», ab so seu Cap En Pau Iglesias. Alguns d'aqueys «partits» han formada una Conjunció de la qual es cap En Perez Galdós. També hi ha la «Unió Federal Nacionalista Republican» que té per Cap En Pere Coromines. De manera que a Espanya no estam per «partits republicans: en tenim nou de tals «partits» republicans, per falta d'un. Vaja! porem triar.

III

Amèn que no tornin sortir

Es periòdics republicans de Madrid, cremats de que ab sa censura que's Govern exerceix demunt la Prensa per estar suspeses ses «Garanties Constitucionals» i que no les deixaven publicar tot lo qu'ells volien, s'ensumaren, i, figurantse fer xeroy an En Canalejas ab aquesta, acordaren no sortir pus mentres no's restablesquin ses «Garanties Constitucionals». I se'n han duyt es gran porro, perque ni En Canalejas ha restablides tals «Garanties» ni l'Espanya ha fet gens de sentiment de que tals periòdics no's publicassen; lo que hi ha fet son moltes de riayes, quedant aquells periòdics ben en ridicul. Un d'ells, «El País», se feu trons de s'acort pres, i devers dia 10 comensá a sortir de bell nou; també en sortí un d'En Lerroux. Ara's altres segueixen no sortint, i han enviades «Circulars» an es periòdics republicans de províncies per que les fassen costat deixant de publicarse.

Han rebudes circulars d'aquestes «El Ideal» i «Obrero Balear». «El Ideal» diu dissapte passat que, en atenció a tal «circular» deixará de sortir mentres no's restablesquin ses «Garanties»; ara s'«Obrero Balear» diqué que sortiria encara; pero que, si divendres (ahir) no havien restablides tals «Garanties», avuy ja no sortiria. —¡Quina cosa tan ben avenguda que seria qu'aqueys dos paperots no tornassen sortir pus may! E-hi gunyaria Mallorca i fins es partits republicà i socialista; es que fan més mal que s'oruga fins i tot an es seu partit.

IV

Tot paya i d'aquella més xereca!

Això es «El Ideal» de dissapte. Es una de ses vegades que's paperot republicà es sortit més ala baixa més

estantis i més escaufit. Mos dedica unes gloses aygordenteres aont mos diu ses mil llàstimes, això després d'haver declarat solemnit que no's tornaria ocupar pus may de noltros perque mos... despreciava. Llavò en posa unes altres de gloses, encara més toixarrudes que ses altres, aont mos fan a sobre ets escriptores de «El Ideal» que son «joves» «sensa Deu, sense Patria i sensa Rey» i que's «basten» a si meteixos, sens dupte, per esser arriencs i pegar de jonyos. E-hu creym.

V

I ¿sa guerra an el Marroc?

Casi tot es més de juriol i agost s'«Obrero Balear» posava sens falta un article cada dissapte contra «sa guerra an el Marroc» dient i tornant dir qu'era's desbarat més gros qu'Espanya hagués de fer tal guerra, i que's socialistes no hu permetrien que fés i qu'eren ells que hu aturaven, i que's socialistes aturarien totes ses guerres que's volguessen moure dins Europa.

Idò bé: des qu'ha comensat sa guerra a Melilla que hi sostenen ses nostres tropes, s'«Obrero Balear» s'es'atrat de posar tals articles contra «sa guerra an el Marroc», ni fins i tot dona conte de's combats i topades que ses nostres tropes han tengudes ab sos rieffnys, just lo meteix que si Espanya no'n sostengués cap de guerra a Melilla ni a altra banda. Com tampoc no diu una paraula s'«Obrero Balear» de sa guerra que sostén avuy Italia contra Turquia. A Italia tractaren tot d'ua's socialistes d'allà d'aturalla an aquella guerra, pero's tir los sorti pe'sa culassa, s'opinió pública els estrengolà i no tengueren altra remey que'deixarho per por de mosques. De manera que's socialistes d'Espanya i Italia han fet ets ous en-terra. S'han passades setmanes i mesos jurant i perjurant qu'ells aturarien que hi hagués guerra perque ells eren tota sa forsa de sa nació; i es venguda sa guerra de Melilla i Tripoli, i es socialistes, ben arredossadets dins es seus caus i llorigueres callen i miren. Es que només son trempats per escanyar i moure alguer com veuen que's seu cuyo no corre perill. Perque no son solses burguesos, no que'itenen gelós an es cuyo; es socialistes le hi tenen tant o més. A la vista está. ¡Quina trequelada de farsants!

VI

Es segón Aniversari des fusellament d'En Ferrer.

Va esser divenres de la setmana passada, i negú se'n va temer. Cap des paperots revolucionaris que's publicuen a Mallorca, com s'«Obrero Balear» i «El Ideal», abans de dia 13 per preparar es seus bobians a fer qual-

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol, Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Alcover, Plassa del Palau, 2.
A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'enquadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar y Fontdevila Brossa.

marrota a Na Soledat Villafranca, sa seu darrera *amiga*. Com-e polític encara era pitjor: fundà s'*Escola Moderna*, no per ensenyar es bé an es pobres, no per fer bons obrers, ni bons empleyats, sino per fer *anarquistes convenuts*, segons ell meteix confessà dins una de ses seues cartes a una persona amiga. Ell era que cridava 300 homos per matar ab un sol dia el Rey, tota sa Familia Reyal, tots es Ministres i gent grossa de Madrid; ell era que proposava an es revolucionaris de mater tots es capitalistes, tots es militars, tots es capellans, frares i monjes; ell era que aconseyava combatre l'Església i s'Autoritat ab ses bombes i ab so veri; ell era que deya que sa qüestió era fer fer uy a tot, arrasarho tot, ferho mal-bé tot; ell estigué complicat ab s'assassinat d'En Cánovas del Castillo, ab sa bomba que tiraren an el rey N'Anfós XIII a París la derreria de maig de 1905; ell estigué complicat ab sa bomba d'En Morral, i sa Masoneria llavò l'alliberà de que'l fusellassen; ell va esser sa causa principal de sa *Setmana Trágica*, es qui la va moure, es qui la dirigi. Per axó el fusellaren dia 13 d'octubre de 1909. Ido an aquest gran porc, an aquest gran bandejat, an aquest gran assassí s'*Obrer Balear* li diu «innocent mártir» que's aonsagrava «a purificar sa sociedat». Se'n necessita poca d'alatxa per amollar tals barbaritats.

N'hi ha qu'hann censurada LA AURORA, perque diu sovint aqueixes cosotes d'En Ferrer, i suposen qu'això es faltar a sa caritat i a s'humanitat que's deu an es morts. An això responem noltros que may mos hauriem posat es nom d'aquell criminal dins sa boca ni l'hauriem retret may demunt LA AURORA si es paperots revolucionaris ni'l desenterrassen per fer-lo servir de bandera infame pe'ses seues propagandes antipatriòtiques i criminals.

¡Que hu sápien es revolucionaris! Mentrells ells mos presentin En Ferrer com un gran beneficiari de s'humanitat, noltros recordarem i publicarem lo qu'era: un porc, un gran criminal un gran lladre, un gran assassí.

VII

Es quatre mots de la veritat

Los anam a dir, lo més curts possibles, a s'*Animalot pudent*. Dissapte de ses seues dotze columnes mos ne dedica més de sis. Se veu que LA AURORA es lo que més el preocupa; ell sap perque i noltros també. A noltros no mos preocupa tant ell, com se veu p'es poc espay que anam a dedicarli: —S'*Animalot pudent* s'embolica tot una novel·la, tot un raig de mentides, sobre aquell Nadal que feu sa santa obra de fogirli. Ben enterats de lo que passà, sabem qu'es una solemne mentida lo que diu s'*Animalot pudent*, que an el Palau prometessen res an En Nadal si callava. Sabem també qu'es completament fals lo que diu s'*Animalot*, que's del Palau li «demanssen» directa ni indirectament, d'aprop ni de lluny, «ab quines condicions acabaria ell sa companya». Sabem també que es completament fals que'l M. I. Sr. Fiscal Esgle-

siàstic «proposás» directa ni indirectament que «ses denuncies» que s'*Animalot* «rebés cuantra capellans, en lloc de publicarles, les enviás» es paperot «an el Palau». Ens consta també qu'es completament fals i re-de fals i ben mentida quel M. I. Sr. Fiscal Esglesiàstic «entaulás» cap «arrestglo» ab s'*Animalot pudent*. —Mos fa a sobre aqueix paperot que «no viu des chantaix»; i noltros li contestam que casi tota sa seu vida i sa seu fama la deu a negociar ab s'escàndol, a fer negoci insultant covardament, vilment, ara un, suara s'altre; tirant gràpades de inmundicia, ara demunt es bon nom d'aquell, suara demunt es bon nom d'aquell altre, dient ses infamies i ses calumnies més ferestes, no a les clares com diuen ses coses ses persones dignes, sino ab indirectes i ab significances vagues i boyroses, i tot per eludir es Còdic Penal. Això es sa vida de s'*Animalot pudent*: fer d'escopidor que admets totes ses fleumes i gargays que ses ànimes podrides arrabassen, i s'*Animalot* les presenta an es públic per... vendre molts de números.—Mos diu també s'*Animalot* qu'ell no regala cap número. Es natural; com ell no cerca més que's negoci, no va de regalar.—Suposa s'*Animalot* qu'ell, *El Ideal, Justicia* i s'*Obrer Balear* sifan d'anticlericals, tot' es per culpa d'En Revenjoli; que si no fos per ell, no hi farien. ¡Això si que hu es una mentida ben grossa! Si ells no haguessen fet d'anticlericals, En Revenjoli no se seria posat may ab ells; En Revenjoli may ha fet més que contestar an es seus atacs. Lo bo es que mos retrega s'*Injusticia*, allà ont ja fa setmanes que no surt, i no surt precisament perque En Revenjoli l'arribà a afonar de tot. Això es públic i notori. Sols sa carriñeria de s'*Animalot* e-hu pot descobrir.

Mos surt sa mala-ànima d'En Primet dient qu'hem feta una «planxa monumental» perque diguérem qu'ell era s'Mestre de s'*Escola Layca de Sóller*. Es mentida que hu donàssem per cert. Diguérem si que'l considerarem tal Mestre, si aqueix no desmentia que fos ell En Primet diu que no es tal Mestre. No mos bassta qu'ell e-hu negui. Hem rebuda una carta de Sóller assegurantnos que En Primet no es aquell Mestre; un altre amic de Ciutat mos assegura qu'es un xaval des carrer *des bataixos*. Sia es qui sia, es un poca cosa, un heretge, un ateu, un... gran mentider i calumniador. Segueix dissapte mentint qu'ant diu que noltros deym que «tot lo de l'Església son coses posades p'es meteix Deu». Es completament fals que noltros may hajem dita una tal cosa. ¿Que va que no cita En Primet es nombre, plana, columna i retxa aont noltros may hajem dit això?

En quant a lo que mos diu En Primet sobre certs actes de qualche *ungit del Senyor* responem, qu'enoltrs condemnam i reprovam ab tota sa nostra ànima tot lo condamnable i reprobable que fassa qualsevol, sia el qui sia, i quant més alt i escels es p'es seu Estat ab més forsa hu condemnam i reprovam. No, LA AURORA no ha defensat ni defensará may res que no sia defensable, res que no sia digne.

LA AURORA no defensa més que lo ver, lo just, lo digne; i rebutja i condamna tota mentida, tota calumnia que'ts anticlericals, com s'*Animalot pudent*, tan sovint escampen, fent de bandejats i d'assassins d'ànimes. LA AURORA denuncia a totes ses persones dignes es llenguatge pornogràfic, escandalós i asquerós qu'usa s'*Animalot pudent* tot sovint, i especialment dissapte passat, a sa plana 2.ª, col. 3.ª, i plana 3.ª, col. 1.ª. Es un llenguatge magnífic per fer obrir ets uys de totes ses ànimes innocents. Pares de família que teniu sa desgracia de deixar entrar dins ca-vos tra aqueix paperot, fixauveshi ab això que vos die, i voltros meteys veyauho si es cosa de deixar agafar an es vostros fiys i fiyes aquell paperot, tot farsit d'indecessencies i de desvergonyes, ses més nefandes.

I ara anem a lo del. Rt. Vicari de Mancor. Aquest Rt. Vicari en virtut de ses obligacions que 's seu sagrat càrrec li imposa, ha hagut d'adoptar certa actitud respecte d'un estornell d'aquella vila, qu'es un escandalós públic. Idó bé, aqueix subjecte, per defensarse mascarant ets altres que no estan mascarats, tracta de fer passar el Rt. Sr. Vicari per lo qu'edit estornells. I per això ello qualche amic seu han enviat a s'*Animalot pudent* un escrit infame, que sols pot esser obra d'un canalla, aont diu i no diu del Rt. Sr. Vicari lo suficient per que 's lector pensi mal del. Rt. Sr. Vicari de Mancor i li perdi 's concepte; pero no hu diu prou clar per que 'l Rt. Sr. Vicari no el puga dur en es Tribunal i posarlo a ca-seua. I ha trobat un pape-

rot asquerós com s'*Animalot pudent* que li ha admés tal infamia i tal calumnia. Per lo demés, es fals que'l Rt. Sr. Vicari de Mancor «visca ab una neboda», «que diuen que no es neboda», ni ab cap «jove», «que lidiga neboda». El Sr. Vicari té per criada una cosina seu. ¿Qui es que s'atreverà a negar s'honorabilitat d'aqueixa al-lota, no a lo canalla, ab indirectes, sino a lo cavaller, a les clares? S'*Animalot pudent* té sa paraula.

I ara just un mot per acabar. Sabem que 's de s'*Animalot pudent* una de ses coses de que s'ofenguéren més, va esser que los retreguéssem que 's fundador i director de tal paperot l'Audiencia de Balears l'hagué de comdamnar per estafador; i qu'ell, per no haver d'anar a presili, fogi cap a Amèrica. Idó bé, sápiguem es de s'*Animalot pudent* que d'avny endavant cada vegada que s'*Animalot* retrerà indecessencies i infamies de capellans, frares o monjes, noltros li retrurem que's seu fundador i director el comdamnaren per estafador, i hagué de fogir cap a America per no haver d'anar a presili. Que s'hi fixi s'*Animalot pudent* que si hi ha cap periòdic a Mallorca que no pot donar llisons de moralitat ni de decencia a negú, es ell, puys cap altre periòdic mallorquí se troba an es cas que's troba ell. I ¿que s'ha figurat s'*Animalot pudent*? ¡No obli que's qui té sa teulada de vidre, no li convé gens gens tirar pedres a sa des veynat! ¡No gran *Animalot*! ¡no poreu tirar vos a negú sa primera pedra, ni sa segona, ni sa tercera ni cap!

DE TOTES ERBES

Secció local

Diumenge passat a vespre, a l'església des Pares Dominics se feu un exercici solemne de tot, dedicat per devota persona a la «Mare de Déu del Pilar» de Saragossa. Es estat es primé acte de culte públic, que sapiguem qu'haja rebut a Manacor aquella devotissima Figura.

E-hi acudi moltissima gent, y predicà sobre s'història des santuari y sa devoció del «Pilar». Mn. Pere Domènec.

Demà a sa metexa església continuará es més del Rosari, y se ferá es vespre a s' hora des dies feners, ab sermó del P. Nòbert Redal, Dominic.

Es propietari de sa Fonda-Femenies y es diligencier Llorens Font han fet dur de Barcelona un hermos automòbil, que feran servir, tot d'una que fone possible, per dur el Bon Jesús a un malalt. ¡Bona idea!

Le mort atropellada de l'Illi. Sr. Bisbe de Segorb, D. Antoni M.ª Massanet, va sorprendre molt tothom, y l'han sentida fort es nombrosos amics i coneiguts qui aqui tenia.

Torres particulars de marina.

II

Es llocs de marina son difícils de guardar bé per haverhi molts de rams que aclarir i caps que lligar, esser llargues ses distancies que recórrer, més de véncre els accidents de sa terra, i bons de

trobar els enfonsys i amagatays, qu'ofereixen cobri segur a sa genteta de mans falagueres, afectada de viure esquena dreta; pero ses torres protectores ajuden moltíssim a solucionar tantes i tals dificultats.

De bon matí, ets amos ja poreu observar, desde s'altura de ses torres, es vents d'ont bufen; ses boires si corren o pasturen; si'l cel está net o tacat de niguls creuats, tavelles, caparrots o baxos; si son caygudes o cauen aygos de canal, brusques, rovades o gelades; i si la mar calla, ronca, bramula o brama. Aquestes observacions, consultades ab s'esperiença, resolen si sa diada será o no bona per estendre sa batuda o bugada, treure es canyisos an es sequer, assoleyar ses mel-les pelades, axugar es blat, rentat per brut de mascara, i pegar foc an es formiguers; o si, en lloc de fer axò, convindrà més enviar es carros a treginar alga, porrasses o llenya, i dedicar la gent a pitjar sa paya i ventim, ensitjar es grans, escurar s'aprés i boals, metjencar es fermer, adobar sarries i senayes, fer cordes i cimelles noves, denetjar ses faves de llavor, o trencar i triar es secays.

Emplantant sa trampa-de-mirar-lluny, tot-d'una que comensa a claretjar, poreu veure es pagesos si durant sa nit es seus animals o es des veynats han botades partions i llepoletjat ab sa tala. Poren descubrir igualment si's seu bestiar, escampat, menja tranquil, o si fent un remoli, coll estirat i cap ben alt, demostra sa gran alarma. Quant axò passa, no perdent temps ni perdonen medi per agafar o trobar es cans fuyts ab rezel i coa baxa, com a temerosos o empeguits d'haver feta carn.

De demunt ses torres poreu enterar-se ets amos de quant es missatges se desen-

rampen fent ets estiraments des comensar; de si es pareys son mals de junyir per falta de paciencia i tranc, o sobra de crits i trone; de si son ja prop es jornalers qu'esperen; de si es roters qu'arriben, fermen o dexen a lloure ets animals que menen, o cremen revells de sa bardissa an es foc que fan; de si's barecarers, per massa frissor, espolsen es sembrats gelats; i si's escaraders liuguén ses gaveles banyades, per fer dissapte dejorn.

Pujen es pagesos a ses torres, i poren veure d'allà dalt, antes de baxar si's guardians de ses guardes tresquen, seu en ojeu; si, per estoviar ses cames, espauen es cans, i fan brumir ses pedres ab ses passetjes; si, per peresa de treure aygo fresca, dexen beure a ses egos s'aygo tèrbola i calenta de ses piques, a ses eveyes ses salabrosoes i mal-sanes des cocons, an es bous ses corrompudes de ses basses, i an es pores ses fanceses des seus metexos bolcadors.

Sense moure-se de sa terrada, poren enterarse ets amos de si s'oguer s'entretenen an es plans d'estepes més que an es turrons de càrrits o comallars de fenás; si dexa floretjar, a qui-més-pot, es bossins de pastura senyalats, o si les fa compenetjar a tay; si procura fugir de banyades que poren dur malalties, i allunyarse de ses males-peixes, per evitar trevalades i tomverses. Poren sobre si's bover departs es bravatells en brega, si acanvissa ses vaques fexugues, si encabrestella es bestiar en entrar allà ont e-hi abres joves, si esfalta figures i para ses garraves. No les passa per alt si's porquer fa molta de plena, si escura ses barreques de nodrir i ses coves de jeure, si dona faves a ses truitges que llefen i menjari beure an es porcellets, si dexa perdre s'escolim i serigot, i si espolsa sa llençrica des cuturucull i s'olivó que no vol caure. Poren veure igualment si's pastor pren ses voltes bé, si, en fer ses voretes, van devant o mesclades ses seues barquieres, si traven es xots que tenen es vici d'enfilarse; si, per por de voltors i corps, se carreguen es mens qu'acaben de néixer; si's destorben en fer encobrir es qu'ha fets avorir sa fam de ses marxes; si malracten ses modorres, coxes i veyes que no poren seguir, i si contien es caps, en passar portell.

Guaytant ets amos de possessió pe'ses torres descubren si's llauradors reposen o fan goret; si, mentres se moven, van vius o contien ses passes; si juguen més ab s'assot que ab so rastell de ses corretjades; si enroquen i fan estelles per planter es braons; i si's pareys tiren dret o esquexen o fan cabrioles, atupats pe'sa flendera o picats pe'sa mosca.

De demunt aquell mirador, que domina tant, fa bon vel·lar si's carreters pujen ses costes a peu o colicant, quant van carregats; si's sembradors se donen ses mans, per aprofiitar sa bona saó, i capell alt, anar a matines; si's adobadors, ventant sempre s'eyna, li peguen de drets, sonant es terrossots, sens acotarshi may per cavar ses pedres i llobades; si ses entrecavadores van xalestes i dexen espolsades ses erbes aferradisses, o si daxo-daxo, punyen i punyen, dexasantes colgades; si's segadors trompitxen com escaraders, o si van tan mortals com es qui fan feyna p'es Govern; si ses espigoleres apleguen espigues o's detorben; si's formiguers componen, carreguen, cremen o escampen; i si ses figareleres cuen, aplaten, giren, estiren o ballen.

Son ses torres tan útils an ets arrendadors de possessions que, quant per sobra de feynes o falta de salut i devegades fermats pe'sa peresa, no poren abandonar ses cases per registrar es lloc, de dalt elles poren passar revista a casi tots es dependents que sostinen, i enterarse de quin punt se calsa cadaú respecte a cumplir sa seu obligació. Poren sobre si son dematiners o patexen de grandiers; si duen un puput o passetjen un mussol; si cremen es tabac pocs o molts de pics; si son llests o moyes en ses menjades; si allargen sa sesta fins a sa quarta des dia; i si tiren ses eynes i apleguen es trastos poc o molt abans de sa posta des sol.

Ets amos fan de ses seues torres, no solament ets usos dits, sino que recorren també a ses metexes per descubrir altres abusos. Atalayant de dalt elles, afinen ses barreres que's dexen ubertes, es portells que's fan a ses tanques, ses caragoleres qu'escampen clapers, sa gent llençrisquera desfruant ses mates, es verduguers qui tanyen, pelen o amaguen es fex; es llenyateres qui trien es troncs i sa rama millor, dexant es buscays; es carritxers que fan manades de sa part tenre, trepitjant sa veyta; es canyisser, que, per fer més via, seguen en lloc d'arrabassar, les porrasses, dexant unes puntes que poren afollar; ses cercadaires de llevor de pussa qu'umplen es sac de coses mes grosses; i escassadors que, tirant, encalsant i cridant desbaraten ses guardes, i, per afilar sa fura i treure es coni, esbuquen ses patets.

I a forsa d'atalayar, vel·lar i descubrir, es pagesos, per medi de ses seues altes torres, casi tot lo que va passant dins es lloc, poren posar p'es cavat i dur an es sole es qui volen fugirne, adressar lo que va tort i conseguir una bona administració de ses seues coses. Si no fos per amor de ses torres, ets amos més aptes i diligents dexarien de coneixer bastants de moretons que se balluguen desfressats dins es seus dominis, i que les fan d'amagat sa traveta i pessiguen per derrera, sempre que les tenen a tir; i, sense sobre quins son tals inimics, malament porien defensarse des seus atacs. Aquesta guerra sorda desgraciaria es seus negocis, i, si eren uns esclaus de s'interès, axò bastaria per ferlos viure carregats de migranya i perdre es delit i sa carn, si conseguien a lo manco, salvar sa pell.

A ses possessions de marina, que no tenen torre, es pagesos no solen engrexar-hi gayre, maldement ets anys que hi redolen, sien ploguers.

JUAN D'ALLA-BAIX.

Més carabassencades des republicanetxos de Sóller

Mos toca avuy seguir posantne algunes en solfa de sa seu fuya carabassenquissima. Es que s'ho tenen re-de-guanyat, Hala idó! i endevant ses atxes!

Carabassencada 8^a
Qui era Blay Pascal?

«Es clericalisme» l'Esglesia, «anatema-tisá Pascal en nom de sa Religió». Aixó deys jo gran republicanetxos de Sóller! segurament sense sobre qui era En Pascal. Nat a Clermont-Ferrand l'any 1623 i mort l'any 1662, a 39 anys. Homo de gran cap pe'ses ciencies fisiques i pe'sa filosofia, tengué sa desgracia de caure dins es filials des jansenistes, uns heretges es més astuts que may s'cren vists. Defensaven en es fondo ses meteixes doctrines que Luter, Calví, Hus, Wicleff: deyen que hi ha preceptes de Deu que en s'estat actual de s' homo son impossibles d'observar perque mos falta sa gracia de Deu que les mos fassa possibles: negaven qu'existis sa libertat humana, això es que sa nostra llibertat consistia en que no mos fessen forsa de part defora, pero que de part dedins obravem per nenessitat. Aqueys heretges ab ses seues coses sempre anaven d'amagat. De part-defora an es seu dir, no hi havia gent més sumisa i subjecte an el Papa; pero de part-dedins se feyen trons del Papa i no admetien s'autoritat del Papa ni de l'Esglesia ab allò que no les convenia. Ecls se proclamaven es millors catòlics del mon i es més obedicents a s'Autoritat Esglesiàstica, pero ab ses obres eren tot lo contrari. Idó En Pascal va tenir sa desgracia de qu'un des fundadors des Jansenisme, l'Abat de Saint-Ciran (s'altre era Jansen) el seduis i el se fés seu, duguentlo a ferse *soltari de Port Royal des Champs* ab altres joves de talent, una especie de Comunitat religiosa, que ab sos seus escrits feren més mal que sa pesta. Un des plans diabolics des jansenistes, era decantar la gent des sagraments de sa Confessió i de l'Eucaristia, posant s'excusa de que per combregar se necessitava una perfecció molt grossa.

Sa seu idea era fer sa virtut molt difícil, tant que la gent la deixás córrer per impossible. Així es qu'aqueys heretges eren molt rigoristes, afectats de totes ses opinions estretes. Per ells sa questió era aufergues ánimenesab sa fe, i es resultat era que feyen fogir la gent de sa pràctica de sa fe. Es Jesuites eren es grans contraris des jansenistes, considerantlos un perill gros-síssim pe'ses ánimenes i per l'Esglesia, i moltíssima de rao qu'en tenien. Es Jesuites a lo que anaven, era a facilitar tot lo possible s'observansa de sa ley de Deu, es camí del cel. Aqueixa idea santa al guns, sense temerse'n, la tregueren de pollaguera, aixamplant sa moral una mica massa. Es caporals jansenistes, que, com heretges de rel, no porien veure pintats es Jesuites, afinaren aqueix cayre flac d'alguns moralistes jesuites, i varen emcalentir En Pascal a escriure sobre aixó. I que fa ell? Escript baix des pseudónim de Lluís de Montalto un enfilay d'articles en forma de *Cartes a un Provincial* des Jesuites sobre sa Moral des teolecs de la Campanya de Jesús, suposant que tota la Companyia professava aquelles doctrines de moral massa ample qu'hem dit qu'algun Moralistes jesuites defensaven; i no sols va calumniar la Companyia de Jesús atribuint a tots es Jesuites lo que només era opinio d'alguns, sino qu'atribuí a teolecs célebres de la Companyia opinions que may havien sostengudes. Aixó era senzillament una canallada, pero feta ab gran talent i ab una sal mossegadora may vista, i ab una satira feresta i una gracia imponderable. Aquestes *Provincials* alsaren una tempestat horrorosa, avalotant tots ets inimics de la Companyia. Com contenien errors dogmàtics, el *Parlament d'Aix* les va fer cremar, les censuraren molts de Bisbes, el Papa les condamnà l'any 1658, i el rey Lluís XIV les someté a un consej de tretze teolecs, que dia 4 de setembre de 1660 les declararen planes d'heregies i mentides i injurioses an el Papa, an es Bisbes, an el Rey, an es seus Ministres, a la Sorbona de París, a ses Ordens Relligioses; i d'Orde del Rey dia 14 d'octubre (1660) es botxi les cremà a's mig de sa plassa de la Greve de París. ¿Que va fer En Pascal, veystent condamnat d'aquella manera, veystent que'l Papa meteix condamnava sa seu obra? Vos creys que baixá bandera i que va regonéixer sa mala passa donada i que torná arrera desdintse de ses seues calumnies i mentides i desbarats contra sa fe? Res d'aixó, sino que obrá com un gran hipòcrita, com un fals, just així com obraven es jansenistes. Dins sa *Provincial XVII* digué: «Jo declar que no estic adherit a negú demunt la terra més que a l'Esglesia Catòlica Apostolica i Romana, dins la qual vuy viure i morir, i ab comunió ab el Papa, cap suprem de la meteixa, fora de la cual estic persuadit que no hi ha salvació». Aixó deya abans que'l Papa li condamnis; pero, com el Papa hagué condamnades ses seues *Provincials* escripte dins es seus *Pensaments* T. II, art. 17, n. 82; «Tot d'una vaig tenir por d'haver escrita cosa dolenta veystent que'm condamnaven; pero s'exemple de tants d'escrits piadosos m'ha fet veure lo contrari. Ja no's pot escriure bé, tan corrompuda i tan ignorant com es l'Inquisició. Es millor obeir Deu que no ets homos.... Es sants no han callat may... Si ses meues *Cartes* son condamnades a Roma, lo que jo hi condán, es condamnat an el cel. L'Inquisició (es Tribuna! del Papa per examinar i condamnar es llibres) i La Companyia (de Jesús) son es dos assots de sa veritat». Se sap per cap altre vent que En Pascal, abans de morir se penedís o abominàs d'ets errors contra sa fe que hi ha dins ses *Provincials* i que regonegués s'Autoritat del Papa? No; desgraciadament totes ses senyes son que's morí obstinat ab tots aquells errors i rebel·lat interiorment contra 'l Papa, pugs poc abans de badayar, digué a uu amic seu: «M'han demanat si me penet d'haver escrites ses *Provincials*, i respon que, lluny de penedirm'e'n, encara les faria més fortes si les hagués d'escriure ara». Si, totes ses senyes son de

que's morí sense reconciliarse ab l'Esglesia. ¡Quina desgracia més feresta! ¡Un homo d'un talent tan extraordinari, haver d'acabar així! ¿Tal volta l'Esglesia ni's Jesuites l'havien atacat a ell ni molestat mai en res, per haver de sortir ell ab aquelles *Provincials*, tan plenes de verí i de ponsonya? No, va esser ell que sortí com un picat d'aranya, com un escorpi, com un tigre, mossegant, mentint, calumniant.

Si quant ell sortí ab tals *Cartes*, va tenir un èxit des més grossos que cap obra haja tengut may i tothom en feya menjaret, sa posteritat reflexiva el comdanná, no sols es catòlics de cor, sino ets indiferents i fins ets incrèduls com Voltaire, qu'es tot quant se pot dir. Es gran Comte Josep de Maistre dins sa seu obra immortal *Soirées de Saint-Petersbourg* (T. I. conv, VI.) en diugué: «En Pascal, polemista superior, fins an es punt de prendre sa calumnia per divertiment». Es famós vescomte de Chateaubriand dins es seus *Etudes Historiques-Histoire de France* en va dir: «En Pascal es un geni calumniador, que mos ha deixada ab sos seus escrits una mentida immortal». El notable critic Mr. Villemain dins es seus *Discours et Mélanges* (p. 362, edició de 1823) diu: «Ab so atruir (Pascal) an es seus contraris (es Jesuites) s'idea formal i premeditada de corrompre sa moral, fa una suposició exagerada». I ara escoltau lo que tengué sa franquesa de dirne En Voltaire, es meteix Voltaire, dins sa seu obra *Siecle de Louis XIV*, cap. 36. «Tot es llibre de ses *Provincials* sa funda damunt un fonsament fals; atribueix ubertament a tota la «Companyia» (de Jesus) ses opinions extravagants d'alguns jesuites espanyols i flamencs. S'haurien pogudes atribuir an es «casuistes» (moralistes) dominics i franciscans, pero només eren es Jesuites que's volia atacar: se tractava de provar ab aquelles «cartes» que s'havien passat p'es cap (es Jesuites) de corrompre ses costums d'ets homos: idea que cap secta ni societat ha tengut may ni pot tenir. Pero no's tractava de tenir raó, sino de divertir el públic». —De manera que an En Pascal qui 'va dur a travers, varen esser es jansenistes. Ell p'es seu talent estava cridat per coses grosses de tot en benefici de l'Esglesia i de tota s'humanitat, com e-hu demostren es seus «Pensaments», que's publicaren després, aont se veuen notes i apuntacions per una «Apologia» o defensa «des Cristianisme». E hi ha pàgines inmortals, que citen encara tots es defensors de sa Relligió. Ab tot i això dins es «Pensaments» se veuen dos homos: s'home de talent, catòlic de cor, parlant per boca seuja sa raó i sa filosofia cristiana, ratjant or pur de sabiduria; i llavó es jansenista obstinat, s'escéptic, negador de sa llibertat humana i de sa dignitat de sa raó humana, donantla a redols com impostent per trobar i viure sa veritat. Si, Pascal ab tots es jansenistes negaven sa llibertat humana i sostinen es rigorisme en moral, un rigorisme fora de lloc que feya fogir la gent de sa ley de Deu. I ara 's nostros lliberals, tots es qui s'avanan d'esser ets estalons de sa llibertat humana, ets anticlericals i revolucionaris, com aqueys republicanetxos de Sóller qu'han entaferada aquella «fuya carabassenquissima», s'alsen a defensoirs de Pascal i des Jansenistes contra 's Jesuites i l'Esglesia, que sostinen cabalment sa causa de sa llibertat humana i feyen tot quant sabien, plens d'indulgen-cia i de misericordia, per facilitar a tot hom s'observansa de sa ley de Deu, se desteixinaven per aplanar i endolcir es camí de sa virtut, es camí del cel. —E-hu veys, jo republicanetxos de Sóller! com no hu sabeu lo que vos metjencau ab sa vostra «fuya carabassenquissima», demonstrant que no sabeu qui era En Pascal? Vos teniu p'es primers defensors de sa llibertat i de sa dignitat de sa raó humana, i vos n'anau a defensar un qui negava tal llibertat i tal dignitat de sa raó humana, com era En Pascal? Qui vulga veure més per menut qui era En Pascal, vetaquí ses fonts que nol-

tres hem consultades: FR. ZEFERI GONZALEZ, *Història de la Filosofia*, 1^a ed. T. III, p. 279-290; CESAR CANTU, *Història Universal*, T. VIII, L. XVI, c. XI; ROHRBACHER, *Història Universelle de l'Esglésie Catòlica*, T. XII, L. 87, pag. 316-323; CRETINEAU JOLI, *Histoire Religiouse, Politique et Littéraire de la Compagnie de Jesus*, T. III, c. XXVI.

Carabassencada 9.^a
Qui era Montaigne?

Menten es republicanetxos de Sóller quant diuen dins sa seu *fuya carabassanquissima* que «es Clericalisme» o l'Església «anatematisà... Montaigne en nom de sa Moral», sense cap motiu.— Si, hu es una altra mentida ben grossa. ¿Qui era Montaigne? Nat a Burdeus l'any 1533, se morí l'any 1592. Homo de gran talent natural, va rebre una educació de son pare molt estranya, sense lley ni politxó. Era batiat i may se va dir no-catòlic, pero va viure com si no hu fos estat. S'obra que li ha donat nom son ets *Ensays*, aont se presenta com un escèptic, això es, que no creu en res, que's riu de tot i se fa trons de tot, pero tot això ab molta de literatura, ab molta de sal, ab molt d'ingeni, perque en tenia forma mida, demonstrant cert bon sentit pràctic, moderació i prudència, *carnal* com se suposa. Tot això el feu altament simpàtic i aficadis dins tot esperit que badi una mica i no li vei-lli's ble. En tots es seus escrits may parla des catecisme ni de sa Religió catòlica, just com si no haguessen existit de temps seu. César Cantú (*Hist. Univ.* T. VIII, L. XV, c. XXXIII) en diu: «Va esser liberal quant no posseia res, i avar tot d'una que tengué qualche cosa». Ell desllriga's fonaments de tota certesa i de tota ciència, resulta casi sempre fondament sensualista, i du a s'escepticisme en filosofia i a s'indiferència en matèries de moral. El proclamaren precursor i caporal seu En Voltaire, En Rousseau, d'Holbach i tota sa trequelada de racionalistes. Ab molt de motiu l'Església condamnà s'obra de Montaigne *Essais* (*Ensays*), posantla a s'*Indic de Llibres prohibits*, per decret de 22 de juny de 1677.—¿Quin mal va fer l'Església ab tot això? ¿Tal volta no va fer un bé ben positiu? ¿Ha servit may s'escepticisme per fer progressar, per fer anar avant es pobles? ¿No es tal volta s'escepticisme un *mal-bossi* per totes ses ànimes, un vertader verí per tota gent? ¿Qu'ha duit may s'escepticisme més que perjuys a s'humanitat? Es pobles *escèptics*, que no creuen en res, que tant les es buyt com carregat, no han fet res de bo may, més qu'afonarse dins es vícies i sa corrupció. Son es pobles que tenen un alt ideal i per atenyerlo sa sacrificen i se deseixinen, son aqueys pobles i no ets escèptics, es qui van endavant, es qui fan hora per llego. Sóller cabalment es un des pobles de Mallorca més poc escèptics; es un des pobles de més fe, de més empresa; no té Sóller casi res de s'esperit de Montaigne, de sa tendència filosòfica de Montaigne. De manera que sa filosofia de Montaigne duria a perdre, tiraria a fons Sóller. Idò això es s'homó que's republicanetxos de Sóller surten a defensar contra l'Església, que va fer s'obra de caritat de prevenir es seus feels contra's verí d'aquell escriptor, que's un vertader escull pe'sa vida d'un poble, p'es progrés de s'humanitat. De manera que's republicanetxos de Sóller surten a defensar un inimic des progrés i de s'avenc de s'humanitat. Están en caràcter aqueys republicanetxos caps-de-grí i bobians fins a la quinta essència. ¡Que Deu se'n apiat! Amèn!

Na Francineta

(Acabatay)

Allo passa; i es vespre, qu'era es dia que feya tres des ball de Ca'l Rey i per lo meteix el Rey havia de triar sense, pus perllongues s'al-lota per casarse. Na Biatriu i Na Florentina ja hu crec que hi comparegueren ben enllimona-des an les ball, deixant tancada dins sa cuyna la pobre Francineta.

Bé hu poreu creure que tot d'una ja se'n va i als a aquella ratjola verda; troba allà devall sa meteixa escaleta que se'n anava per endins i per endins, ab un escalet d'or i un de plata i un escalonet d'or i un de plata. Pren aquella escaleta, i per endins i per endins.

Cop en sec se troba dins aquella meteixa cambra, ab so trispol, parets i paladar tot de miray, i allà's mig aquell llit d'or ab set matalasos de plomes, i dins aquell llit aquella meteixa senyora d'edat, ben ajeguda.

—Dispens, senyora mia, diu Na Francineta, si ja me torn entregar aquí dins. ¿Tal volta voldria qualche cosa de mi?

—Prou, prou! diu aquella senyora. De bon toc arribes. Just ara m'eren vengudes unes ganes ben fortes ben fortes de pegar una tímbara de brou. Vete'n, si vols, an es fogonets alts des illigador, i encalentime'n una escudella.

—Ara meteix la hi duré, diu Na Francineta.

Se'n va an es fogons alts, ab una exhalació encalentix es brou, i el du a sa senyora, que-glec-glec-el s'envia tot, i més n'hi hagués hagut.

—Que me'n direu? Ell com li tornava s'escudellera des brou buyda, li posa dedins una mel-lata, i li diu.

—Mira, Francineta, vetaquí aqueixa mel-lata. En veure't apurada, trencala; i si negú te tira cap taronjeta, xapala p'es mig, te'n atures mitja i tires s'altra mitja a sa qui la t'haja tirada senyera.

—Molt bé senyora mia! diu Na Francineta. ¡Per amor de Deu sia d'aqueix gran favor que'm torna fer vossa mercé! ¡No sé com le hi he de pagar ni a'rair!

—Fent bonda, diu aquella senyora.

—Que vol res pus de mi? diu Na Francineta.

—No, te'n pots anar ben descansada, diu aquella senyora.

—No res, idò, bona nit tenga, senyora mira, diu Na Francineta.

I ja pren escaleta, i per amunt. Encara no es dins sa cuyna, com torna tapar aquell forat ab sa ratjola verda, i trencsa sa mel-lata.

I heu de creure i pensar que de dins e-hi va haver un vestit de vellut color de cel, ab un collar de diamants i unes brasseroles totes d'or i clavatetjades de pedres verdes, i llevó una cadira de mans tota de plata ab sis criats vestits de seda per durla.

Na Francineta se posa aquell vestit de vellut color de cel, i aquell collar de diamants, i aquelles brasseroles d'or clavatetjades de pedres verdes; i s'asseu an aquella cadira de mans de plata, i es sis criats que li diuen:

—Senyoreta, aont vol que la du-guem?

—An es ball de ca'l Rey, diu ella.

I aquells sis homos ja han ajafada aquella cadira, i ide d'allà cap a Ca'l Rey!

E-hi arriben; ella pega bot de sa cadira, i per amunt pe's-escala reyal!

Entrar ella dins sa sala des ball, i girar-se tots ets uys cap a ella, es del Rey i demés senyorets tot embadalits, i es de totes ses balladores plens d'enveja roegadora, va esser tot u. Ja hu crec que'l Rey tot d'una volgué ballar ab Na Francineta. I tots els altres senyorets que hi volien ballar; pero sa gran pitxoria, encara no acaba de ballar ab el Rey, com pega fua cap an es portal. Pren escala per avall com un llonzi, i bota demunt sa cadira de mans, dient an es sis criats:

—Cap a ca-nosta son ses feynes!

I aquells sis criats s'aferren a sa cadira, i tot cap a ca'Na Francineta.

—Vol res pus de noltros? li demanen, com la tenen de bell nou dins sa cuyna.

—No, diu ella.

—Idò ¡bona nit tengal! diuen ells, i descomparaixen tots sis; i a Na Francineta li descomparaix també's vestit de vellut color de cel, es collar de diamants i ses brasseroles d'or clavatetjades de pedres verdes.

I ja hu crec que lo endemá en tota la ciutat no's parla d'altra cosa més qu' d'aquella fadrineta des vestit de vellut color de cel, es collar de diamants i ses brasseroles d'or clavatetjades de pedres verdes, que negú havia pogut sobre d'ont sortia ni per ont havia pres, tot d'una qu' hagué ballat ab el

Rey, que fogí com la bala, sense donar lloc a qu'ets altres senyorets ballassen ab ella.

I no vos dic res des mal de ventre que'n tenia tothom, sobre tot ses al-lotes, de qui poria esser aquella pitxoria na perque veyen massa clar qu'era sa que havia agratad més an el Rey. S'esperansa de totes ses al-lotes era de qu'aquella revel'er aper ventura no sortiria a llum, i el Rey n'hauria de tiraruna altra.

I ses qui hi feyen més para-para demunt això eren Na Biatriu i Na Florentina, que no rallaren d'altre cosa en tot lo sant dia, i no vos poreu pensar ses riyses que feyen a Na Francineta; però aqueixa ¡ben alerta a fer res co-neixedor!

I heu de creure i pensar que, com Na Francineta hagué escurat, guayta pe'sa finestreta que becava dins es jardí del Rey, i m'hi afina la Reyna véya, que tot d'una li diu:

—Francineta, ¿que vols una taronjeta? ¡Si que'n vols una! ¡Ventassí una!

I zas! li tira una taronjeta. Na Francineta l'angospa; se treu un trinxetó que duya sempre per un cas de casos dins sa butxaca, xapa p'es mig sa taronjeta; se'n guarda una mitja i tira s'altra mitja a sa cara de la Reyna véya.

—Que me'n direu? Ell no la ferí an es front aqueixa vegada, sino que la Reyna véya engospa també ab ses dues mans aquella mitja taronjeta que li tira Na Francineta, i fogí corrents cridant cap a Na Francineta:

—¡Tu serás sa venturosa!

Na Francineta no va entendre que volia dir allò; pero lo endemá ja hu va sospitar.

Figuraus que lo endemá el Rey va fer unes «dictes», que ja havien fet es ball de tres vespres aont havien acudit totes ses al-lotes fadrines des seu reynat per qu'ell pogués triar sa que més li agradaría; pero que sa que més li havia agratad, era estada tan fogissera cada vespre que negú sabia per ont havia pres; i que, per això i per sortirne d'una vegada, el Rey se'n aniria de casa en casa, aont e-hi hagués al-lotes fadrines ab mitja taronjeta, i sa que'n tengués mitja que s'avengués ab aquella, seria sa preferida per casar-se ab el Rey.

No vos dic res si totes ses al-lotes fadrines se prepararen bé de taronjes de totes classes, grosses, petites i mitjan-seres, a fi de tenirne una que s'avengués ab sa del Rey.

I el Rey comensá sa volta, i se'n anava de casa en casa que hi hagués cap al-lota, i allà totes treyen ses seves taronjes mitjes, i les provaven ab sa mitja del Rey; pero en lloc feya tec. Ses mitjes de ses al-lotes resultava qu'eren o més grosses o més petites: cap s'avenia ab sa del Rey.

A la fi arriba'l Rey a ca-Na Francineta, i tot d'una surten Na Biatriu i Na Florentina carregades ab tot es taronjam qu'havien replegat per veure si cap mitja taronja seu's aavendria ab sa mitja del Rey. I que s'havia d'venir cap de ses seues mitjes ab sa del Rey! itant com sa coa des moix!

Llavó el Rey diu:

—Bono, i que no hi ha altra al-lota aquí?

Aquelles dues polissons tot d'una digueren que no, pero'l Rey va conèixer qu'allà hi havia cosa, i va dir:

—Parlem clars! ¿En teniu d'altra al-lota o no?

—Una dins sa cuyna, digueren elles ab sa cara a sa terra.

—Idò feyla sortir! diu el Rey.

La fan sortir a Na Francineta, que's presentà ab sa mitja taronja que la Reyna véya li havia tirada. El Rey sa treu sa seu's mitja, i ja hu crec que s'hi va avenir ab sa mitja de Na Francineta. ¡Si sa del Rey era sa meteixa mitja que Na Francineta havia tornada tirar a la Reyna véya.

—Tú ets sa que jo cerc, s'esclama tot d'una'l Rey. Tu ets aquella ab qui jo he ballat es tres vespres des ball, i que'm fogies sempre com la bala després d'haver ballat.

Com Na Biatriu i Na Florentina sentiren allò, les agafa baticordes disgust; torcen es coll, i cauen en-terra.

Na Francineta va dir:

—Ara m'agrada la Sr. Rey que'm deixás Vossa Reyal Majestat devallar

per un'escaleta just un moment per anar a cumplir una obligació.

El Rey no se'n fià que no li volgués fogir, i diu:

—¡Idò anemhi! diu Na Francineta.

Ella lo que volia era donar les gracies an aquella senyora d'aquella cambra que hi devallaven per aquella escaleta ab un escaló d'or i un de plata.

Ella alsa sa ratjola verda des trispol dejsa cuyna, i ja pren per avall per aquella escaleta ab el Rey, i per avall per avall tots dos, fins que's troben cop en sec dins aquella cambra que tenia trispol, parets i paladar tot de miray; pero ja no hi havia aquell llit a's mig, sino un tronó ab tres cadires d'or i aquella senyora que solia jeure dins es llit. seja a sa cadira des mig i era la Reyna véya en persona que s'aixeca i dona un abrás i un sens fi de besades a Na Francineta, dientli:

—Tu seràs sa meua nora, perque me cregueres de tot lo que't vaig dir. Allò eren ses proves que jo't volia fer per veure si mereixies casarte ab so meu fi.

De sa cambra aquella pujaren a una gran sala de ca'l Rey aont e-hi havia tota la Cort i tot es preparatiu per casarse, i se feu s'escelat, se casaren el Rey i Na Francineta, i jvenguen unes noces com may se'n eren fetes, i un ball ben vitenc i s'arau per llarc.

I el Rey ab Na Francineta visqueren anys i mes anys ab pau i concordia com Jusep i Maria i encara son vius si no son morts i al cel mos vegem tots plegats. Amèn.

JORDI DES RECÓ.

La explosió de la nau «Liberdà»

L'explosiu de la *anarquia*
Imprudents l'han embarcat
Los governs de casta impia
Dins la nau de *Liberdà*.
Bogarás, nau espantosa,
Nau prenyada del Infern:
Y pels mars errant boyrosa
Lo perill seràs etren.
Sol d'hivern o sol d'estiu,
O, si's vol, mà criminal,
Te duran l'hora fatal
Encenent ton esplosiu.
Diuen, diuen que a Tolón
Ha esplotat la *Liberdà*.
Just! ¡el simboll que ara vé
A di aquell perill al mon.

JOAQUIM GARCIA Y GIRONA, pre.
Saragossa.

Rdm. e Im. Sr. D. Antoni M. Massanet, Bisbe de Segorb.

Ab un greu que mos xapa l'ànima, hem de donar la tristíssima nova de qu'aqueix Rdm. Sr. Bisbe, amic nostre estimadíssim, víctima d'una malaïtia incostrastable, dills uns passat, dia 16, entregà l'ànima a Deu, rebutz els Sants Sagraments, morint així com era, com un sant. Nat l'any 1865 a Ciutat, ordenat de prevere l'any 1888, catedràtic del Seminari desde l'any 1895, Visitador General de la Congregació de Fiyes de Misericordia desde l'any 1897, preconisat Bisbe de Segorb dia 19 de desembre de 1907 i consagrat tal dia 23 de maig de 1908, se'n anà tot d'una a sa seu Diòcesi a comensar una vida d'Apostolat gloriósissim. Sols Deu sap lo qu'ha percut ab aquixa mort sa diòcesi de Segorb. Es ver que totes ses apariències son de que tan virtuossissim Prelat es ja an el cel, premiat der Deu ab la Gloria Eterna; pero no obstant, mos pertoca demanar a Deu nostre Senyor que, si encara estigués gens entretenut a les penes del Purgatori, que'l trega, i l'admeta a l'etern descans de la Gloria, i doni a tots es seus germans i demés parents molts d'anys de vida per porer pregat per ell, i el conhort i conformansa que tant necessiten per soportar un cop tan terrible com es aqueixa mort per ells i per tots es qui mos honràrem ab sa seu amistat de tota la vida i de lo més endins des cor. ¡Al cel lo vegem! Amèn!